משניות מדות עם פירוש כף נחת

לקטו ה״ר יצחק גבאי מרש״י ורמב״ם ז״ל והוסיף משלו קצת הגהות
נדפס בויניציאה בשנת שפה

פרק א בשלשה מקומות הכהני' שומרי' בבית המקדש. בבי' אבטינס. ובבי' הניצוץ ובבית המוקד. והלוים בעשרים ואחד מקום חמשה על חמש' שערי הר הבית ארבע' על ארבע פנותיו מתוכו חמשה על חמשה שערי העזרה ארבעה על ארבע פנותיה מבחוץ ואחד בלשכת הקרבן ואחד בלשכ הפרכת ואחד לאחורי בית הכפורת.

כף נחת
פרק א עומדים לשמור כל הלילה ולא מפני פחד גנבים אלא דרך כבוד וגדולה והני ג מקומות כנגד אהרן ובניו שהיו שומרים במשכב שנאמר והחונים לפני המשכן קדמה לפני וכו שומרי משמרת הזכיר בכתוב ג׳ שמירו׳ וכנגדן עומדין בבית המקדש בג׳ מקומות. **בכ״א** שכן כתיב בדברי הימי שהלוי׳ היו שומרין בכ״ד ומהם היו הכהני׳ בג׳ שגם הכהנים נקראו לוים שנ׳ והכהנים הלוים: **מבחוץ.** לחומת העזרה שלא היו יכולין לישב תוך העזר׳ אלא עומדין שאין ישיבה בעזרה אאל למלכי בית דוד:

ב איש הר הבית היה מחזר על כל משמר ומשמר ואבוקות דולקו׳ לפניו וכל משמר שאינו עומד אומר לו איש הר הבית שלום עליך ניכר שהוא ישן חובטו במקלו ורשות היה לו לשרוף את כסותו והם אומרים מה קול בעזר׳ קול בן לוי לוקה ובגדיו נשרפים שישן לו על משמרו ר׳ אליעזר בן יעקב אומר פעם אח מצאו את אחי אמא ישן ושרפו את כסותו:

כף נחת
ב איש ממונה על השומרים: **חובטו.** מכהו:

ג חמש׳ שערי׳ היו להר הבית שני שערי חולדה מן הדרום משמשין כניסה ויציאה קיפונוס מן המערב משמש כניס׳ ויציאה טרי מן הצפון לא היה משמש כלום שער המזרחי עליו שושן הבירה צורה שבו כהן גדול השורף את הפרה ופרה וכל מסעדי׳ יוצאין להר המשחה:

כף נחת
ג ויציאה. שבהן היו נכנסין ויוצאין: **קיפונוס וטרי.** שמות שערים: **צורה.** כשעלו מן הגולה ציוום מלכי פרס שיציירו צורת מדינתם על פתח המקדש כדי שיהא מוראם עליה כמורא שמים: **מסעדים.** המסייעין לצרכי פרה: **המשחה.** הר הזתים:

ד שבעה שערים היו בעזרה שלשה בצפון וג׳ בדרום ואחד במזרח שבדרו׳ שער הדלק שני לו שער הבכורות (נ״א הקרבן) שלישי לו שער המים. שבמזרח שער נקנור ושתי לשכות היו לו אחת מימינו ואח׳ משמאלו אחת לשכת פנחס המלביש ואחת לשכת עושי חביתין:

כף נחת

משניות מדות עם פירוש כף נחת

ד הדלק. שבו מכניסים עצים להדליק ע"ג המזבח: **הקרבן.** שבו מכניסין הקרבנות: **המים.** שראה יחזקאל יוצאין מבית ק"ק כקרני חגבים כשהיו מגיעין לזה השער היו נעשין כמלא פי פך והיינו דקרי לזו מים מפכים: **המלביש.** ממונה להלביש הכהנים ולהפשיטם. ולשמור בגדיהם: **חביתין.** מנחת כ"ג שנעשית במחבת:

ה ושבצפון שער הניצוץ וכמין אכסדרה היה ועליה בנויה על גביו שהכהנים שומרים מלמעלן והלוי' מלמטן ופתח היה לו לחול (נ"א לחיל) שני לו שער הקרבן שלישי לו שער בית המוקד:

כף נחת
ה אכסדרה מקום מקורה חוץ לפתח: **היה לו.** לאכסדרה: **לחיל.** חומה שסובבת כל העזרה לפנים מחומת הר הבי': **המוקד.** מקום שעושין מדורות להתחמם הכהנים:

ו ארבע לשכות היו בבית המוקד כקיטונות פתוחות לטרקלין שתים בקדש ושתים בחול וראשי פיספסין מבדילין בין קדש לחול ומה היו משמשות מערבי' דרומי' היא היית' לשכ' טלאי קרבן דרומית מזרחית היא היתה לשכת עושי לחם הפנים מזרחית צפונית בה גנזו בני חשמונאי את אבני המזבח ששקצום מלכי יון צפונית מערבית בה יורדים לבית הטבילה:
ז שני שערים היו לבית המוקד אחד פתוח לחיל ואחד פתוח לעזרה אמר יהודה זה שהיה פתוח לעזרה פשפש קטן היה לו שבו נכנסין לבלוש את העזרה:

כף נחת
ו קיטונות. חדרים קטנים פתוחות לבית גדול של מלכים: **פיספסין.** קורות. ורמב"ם פי' שפספסין הוא מחיצה עשוי' מקנים או מעצים מצויירין ומנוקבין: **טלאי.** כבשי התמידין היו שם מבוקרין ומוכנין להקריב: **שקצום.** הקטירו עליהן לע"א: **הטבילה.** לכהן שראה קרי: **(ז) לבלוש.** לחפש כלי המקדש אם הם במקומם:

ח בית המוקד כיפה ובית גדול היה מוקף רובידים של אבן וזקני בית אב ישנים שם ומפתחות העזרה בידם ופרחי כהונה איש כסתו בארץ: ומקום היה שם אמה על אמה וטבלא של שיש וטבעת היתה קבועה בה ושלשלת שהמפתחות היו תלויות בה הגיע זמן הנעילה הגביה את הטבלא בטבעת ונטל את המפתחות מן השלשלת ונעל. הכהן מבפנים ובן לוי יושב לו מבחוץ גמר מלנעול החזיר את המפתחות לשלשלת ואת הטבלא למקומה נתן כסותו עליה ישן לו אירע קרי באח' מהם יוצא והולך לו במסיבה ההולכ' תחת הבית' והנרו' דולקים מכאן ומכאן עד שהוא מגיע לבית הטבילה ר' אליעזר בן יעקב אומ' במסיב' ההולכ' תחת החיל יוצא והולך לו בטדי:

כף נחת
ז (ח) כיפה. בנין עשוי בלא קורות: רובדין. אבני משוקעות בכותל ובולטו' לחוץ לישב עליהן: בית אב. ממונים של אותו היום: פרחי בחורים ששער זקנם מתחיל לצמוח: כסתו. ששוכב עליו:

פרק ב הר הבית היה חמש מאות אמה על חמש מאות אמה רובו מן הדרום שני לו מן המזרח שלישי לו מן הצפון מעוטו מן המער' מקום שהיה רב מדתו שם היה רוב תשמישו:

משניות מדות עם פירוש כף נחת

כף נחת
פרק ב רובו. העזרה לא היתה באמצע הר הבית והרוחק שיש בין חומת הר הבית ובין חומת העזרה לצד דרום יותר מן הרוחק שיש ביניהן מצד מזרח והרוחק ממזרח יות' מן הצפון:

ב כל הנכנסין להר הבית נכנסין דרך ימין ומקיפין ויוצאים דרך שמאל חוץ ממי שארעו דבר שהוא מקיף לשמאל מה לך מקיף לשמאל שאני אבל השוכן בבית הזה ינחמך שאני מנודה השוכן בבית הזה יתן בלבם ויקרבוך דברי ר"מ אמר לו רבי יוסי עשיתן כאלו עברו עליו את הדין אלא השוכן בבית הזה יתן בלבך ותשמע לדברי חבריך ויקרבוך:

כף נחת
ב דבר. אבל או נידוי: **שאני אבל.** כשהם שואלים אותו מהלך להקיף והוא משיב שאני אבל והן משיבין השוכן בבית הזה: **עברו עליו.** עוותו הדין:

ג לפנים ממנו סורג גבוה עשרה טפחים ושלש עשרה פרצות היו בו שפרצום מלכי יון חזרו וגדרום וגזרו כנגדן שלש עשרה השתחויות לפנים ממנו החיל עשר אמות ושתים עשר' מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה כל המעלות שהיו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה חצי אמה חוץ משל אולם. כל הפתחים שהיו שם גובהן כ' אמה ורחבן י' אמות חוץ משל אולם כל הפתחים שהיו שם היו להן דלתות חוץ משל אולם כל השערי' שהיו שם היו להם שקופות חוץ משער טדי שהיו שם שתי אבנים מוטות זו ע"ג זו כל השערי' שהיו שם נשתנו להיות של זהב חוץ משער ניקנור מפני שנעש' בהן נס וי"א מפני שנחשתן מצהיב:

כף נחת
ג ממנו. מחומת הר הבית: **סורג.** מחיצ' מנוקבת עשויה מעץ: **י' אמות.** מקום פנוי י"א: **רום.** גבוה: **שלחה:** רוחב: **משל אולם.** מעלות שבין האולם ולמזבח לא היו כולם כן: **של אולם.** גבהו מ' ורחוב כ': **שקופות.** אבן מונחת ע"ג המזוזות: **מצהיב.** מזהיב דומה לזהב:

ד כל הכתלים שהיו שם היו גבוהים חוץ מכותל המזרחי שהכהן השורף את הפרה עומד בראש הר המשחה ומתכוון ורואה בפתחות של היכל בשעת הזיית הדם:

כף נחת
ד הזיית הדם. של פרה אדומה שהיה מזה בהר הזתים:

ה עזרת הנשים היתה ארך מאה ושלשים וחמש על רחב מאה ושלשים וחמש וד' לשכות היו בד' מקצועותי' של ארבעים ארבעים אמה ולא היו מקורות וכך הם עתידים להיות שנ' ויוציאני אל החצר החיצונ' ויעבירני אל ארבעת מקצועי החצר והנה חצר במקצוע החצר חצר במקצוע החצר בארבעת מקצעות החצר חצרות קטורות ואין קטורות אלא שאינן מקורות ומה

משניות מדות עם פירוש כף נחת

היו משמשות דרומית מזרחית היא היתה לשכת הנזירים ששם הנזירין מבשלין את שלמיהן ומגלחין את שערן ומשלחים תחת הדוד. מזרחית צפונית היא היתה לשכת דיר העצים ששם הכהנים בעלי מומין מתליעים העצים וכל עץ שנמצא בו תולעת פסול מעל גבי המזבח. צפונית מערבית היא היתה לשכת מצורעים מערבית דרומית אמר ראב"י שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר שם היו נותנין יין ושמן היא היתה נקראת לשכת בית שמניה וחלקה היתה בראשונה והקיפוה כצוצרה שהנשים רואות מלמעלן והאנשים מלמטן כדי שלא יהו מעורבין וט"ו מעלות עולות מתוכה לעזרת ישראל כנגד ט"ו שיר המעלות שבתהלים שעליהן הלוים עמודים בשיר לא היו טרופות אלא מוקפות כחצי גורן עגולה:

כף נחת
ה ארך. ממזרח למערב ורחב מצפון לדרום: **קטורות.** בלא קירוי מלשון קיטור שמעלות עשן לשמים לפי שאין להם תקרה: **הדוד.** קדרה שמבשלין בה הזבח: **מתליעין.** מסירין העצים שנמצא בהן תולעת: **מצורעים.** טובלין ב׳ לטהרתן: **חלקה.** שלא היתה מוקפת מחיצות: **כצוצרה.** גזוזטרה והם תקרות: יוצאות מן הכותל סביב לעזרת נשים שיהיו הנשי׳ עומדות למעלה מן הגזוזטרה לראות בשמחת בית השואבה והאנשי׳ למטה כדי שלא יבואו ידי קלו׳ ראש **ט״ו מעלות.** גובה עזרת ישראל מעזרת נשים: **טרופות.** ארוכות. ומרובעות כדרך כל המעלות:

ו ולשכות היו תחת עזרת ישראל ופתוחות לעזרת הנשים ששם הלוים נותנים כנורות ונבלי׳ ומצלתים וכל כלי שיר. עזרת ישראל היתה ארך מאה אמה ושלשים וחמש על רוחב אחת עשרה וכן עזרת כהנים היתה אורך מאה ושלשים וחמש על רוחב אחת עשרה וראשי פספסין מבדילין בין עזרת ישראל לעזרת כהנים רבי אליעזר בן יעקב אומר מעלה היתה שם וגבוהה אמה והדוכן נתון עליה ובו שלש מעלות של חצי חצי אמה נמצאות עזרת הכהנים גבוהה מעזרת ישראל שתי אמו׳ ומחצה. כל העזרה היתה ארך מאה ושמונים ושבע על רחב מאה ושלשים וחמש ושלש עשרה השתחויו׳ היו שם אבא יוסי בן חנן אומר כנגד שלשה עשר שערים: שערים דרומיים סמוכים למערב שער העליון שער הדלק שער הבכורות שער המים ולמה נקרא שמו שער המים שבו מכניסין צלוחית של מים של ניסוך בחג רבי אליעזר בן יעקב אומר ובו המים מפכי׳ ועתידין להיות יוצאין מתחת מפתן הבית ולעומתן בצפון סמוכין למערב שער יכניה שער הקרבן שער הנשים שער השיר ולמה נקרא שמו שער יכניה שבו יצא יכניה בגלותו. שבמזרח שער ניקנור ושני פשפשים היו לו אחד מימינו ואחד משמאלו ושנים במערב לא היה להם שם:

כף נחת
ו פספסין. ראשי קורות בולטין כדי להבדיל וכו **מעלה היתה:** בעזרת ישראל וגבוהה אמה וארכה כאורך כל העזר׳: **והדוכן** כמין אסטבא:

פרק ג המזבח היה שלשים ושתים על שלשים ושתים עלה אמה וכנס אמה זה היסוד נמצא שלשים על שלשים. עלה חמש ונכנס אמה זה הסובב נמצא כ"ח על עשרים ושמנה מקום הקרנות אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים ושש על עשרים ושש. מקום הילוך רגלי הכהנים אמה מזה ואמה מזה נמצא עשרים וארבע על עשרים וארבע מקום המערכה אמר רבי יוסי מתחלה לא היה אלא כ"ח על כ"ח כונס ועולה במדה זו עד שנמצא מקום המערכה עשרים על

משניות מדות עם פירוש כף נחת

עשרים וכשעלו בני הגולה הוסיפו עליו ד' אמות מן הדרום וארבע אמות מן המערב כמין גמא שנ' והאריאל שתים עשרה ארך בשתי' עשרה רוחב רבוע יכול שאינו אלא י"ב על י"ב כשהוא אומר אל ארבעת רבעיו מלמד שמן האמצע הוא מודד שתים עשר' אמה לכל רוח. וחוט של סיקרא חוגרו באמצע להבדיל בין הדמים העליונים לדמים התחתונים והיסוד היה מהלך על פני כל הצפון ועל פני כל המערב ואוכל בדרום אמה אחת ובמזרח אמה אחת:

כף נחת

פרק ג עלה אמה. אחר שבנה בנין גבוה מן הקרקע אמה ברוח' לב על ל"ב כנס אמה נכנס באותו הריבוע של ל"ב אמה מכל רוח ובנה בניין כמין דפוס באמצעיתו גבוה ה' אמו' ברוחב ל' על ל וכנס אמה אחר' הכניסה הא' נקראת יסוד והב' סובב והג' מקום הלוך הכהנים: **סיקרא.** צבע אדום: **חוגרו.** למזבח: **באמצע.** לסוף ה' אמות של גבהו דהיינו אמה א' למטה מעליונו של סובב: **העליונים.** דם חטאת בהמה ועולות העוף ותחתונים דם חטאת העוף וכל שאר קרבנות:

ב ובקרן מערבי דרומית היו שני נקבי' כמין ב' חוטמין דקים שהדמים הניתנין על יסוד מערבי ועל יסוד דרומי יורדין בהן ומתערבין באמה ויוצאין לנחל קדרון:

כף נחת

ב ובקרן. למטה באמה של יסוד: **הניתנין.** כגון שירי הדם של חטאות הפנימיות שלאחר כל המתנות היה שופך שיירי הדם על יסוד מערבי ושל חטאות חיצונות על יסוד דרומי: **יורדין.** דרך אותן נקבים: **באמה.** של מי' העוברת בתוך העזרה: **קדרון.** שם מקום שבו גנות ופרדסין:

ג למטה ברצפה באותו הקרן מקום היה שם אמה על אמה וטבל' של שיש וטבעת היתה קבועה בה שבו יורדין לשית ומנקין אותו וכבש היה לדרומו של מזבח לב' על רחב שש עשרה ורבובה היתה לו במערבו ששם היו נותנים פסולי חטאת העוף:

כף נחת

ג באותו. של מערבית דרומית: **לשית.** לחלל שתחת המזבח כנגד מקום הנסכין: **וכבש.** סולם משופע בלא מעלות ובו עולי' למזבח: **ורבובה.** כמין חלון חלול: **פסולי.** שיהיו שם על שיבואו לידי מותר ואחר כך יבאו לבית השריפה:

ד אחד אבני הכבש ואחד אבני המזבח מבקע' בית כרם וחופרין למטה מהבתולה ומביאים משם אבנים שלמות שלא הונף עליהן ברזל שהברזל פוסל בנגיעה ובפגימה לכל דבר נפגמ' אחת מהן היא פסולה וכולן כשרות ומלבנים אותן פעמי' בשנה אחת בפסח ואחת בחג וההיכל פעם אחת בפסח רבי אומר כל ערב שבת מלבנים אותו במפ' מפני הדמים. לא היו סדין אותן בכפי' של ברזל שמא יגע ויפסול שהברזל נברא לקצר ימיו של אדם והמזבח נברא להאריך ימיו של אדם אינו בדין שיונף המקצר על המאריך:

כף נחת

ד הבתולה. קרקע שלא חפרוהו העולם: **בכל דבר.** אפילו בלא ברזל הפגימה פוסלת באבני': **ומלבנים.** בסיד: **בכפיש.** כף הבנאי' שהוא רגיל לסוד בו אלא במפה:

משניות מדות עם פירוש כף נחת

ה וטבעות היו לצפונו של מזבח ששה סדרים של ארבע ארבע ויש אומרים ארבעה של שש שש שעליהן שוחטים את הקדשים בית המטבחיים היה לצפונו של מזבח ועליו שמנה עמודים ננסין ורביעין של ארז על גביהן ואונקליות של ברזל היו קבועין בהם וג' סדרים היו לכל אחד ואחד שבהם תולין ומפשיטין על שלחנות של שיש שבין העמודים:
ו הכיור היה בין האולם ולמזבח ומשוך כלפי הדרום בין האולם ולמזבח כ"ב אמה וי"ב מעלות היו שם רום מעלה חצי אמה ושלחה אמה. אמה ורובד ג' אמה אמה ורובד ג' והעליונה אמה אמה ורובד ארבע רבי יהודה אומר העליונה אמה אמה ורובד חמש:

כף נחת
ה טבעת. עשויות. כמין קשת להכניס בהם צואר הבהמה לפי שלא היו כופתין הבהמה לשחו': **ננסים.** נמוכין: ורביעיות. חתיכות מרובעות: אונקליות. מזלגות כמין ווין: (ו) **ושלחה.** רחבה: **אמה אמה.** ר"ל ומעלה ב' וג' היה שלח' אמה: **ורובד.** ר"ל ומעלה ד' היה רחבה ג' אמות ונקראת רובד דהיא שורה של רצפה:

ז פתחו של אולם גובהו ארבעי' אמה ורחבו עשרי' אמה וה' מלתראו' של מילא היו על גביו התחתונ' עודפת על הפתח אמה מזה ואמה מזה. ושלמעלה ממנה עודפת עליה אמה מזה ואמה מזה נמצאת העליונה ל' אמה ונדבך של אבנים היה בין כל אחת ואחת:
ח וכלונסות של ארז היו קבועין מכותלו של היכל לכותלו של אולם כדי שלא יבעט ושרשרות של זהב היו קבועות בתקרת האולם שבהן פרחי כהנה עולין ורואין את העטרות שבחלונות שנאמר והעטרות תהיה לחלם ולטוביה ולידעי' ולחן בן צפניה לזכרון בהיכל ה'. גפן של זהב היתה עומדת על פתחו של היכל ומודלה ע"ג קלונסות כל מי שהוא מתנדב עלה או גרגיר או אשכול מביא ותול' בה א"ר אלעזר ברבי צדוק מעשה היה ונמנו עליה ג' מאות כהנים:

כף נחת
ז מלתראות. קורות מצוירות: מילה. אילן העפצים: **נדבך.** שורת בניין: (ח) **אשכול** של זהב **ש' כהנים.** מרוב כובד הזהב:

פרק ד פתחו של היכל גבהו עשרים אמה ורחבו עשר אמו' וד' דלתו' היו לו שתים בפנים ושתים בחוץ שנאמר ושתים דלתות להיכל ולקדש החצונות נפתחות לתוך הפתח לכסות עביו של כותל והפנימיות נפתחות לתוך הבית לכסות אחר הדלתות שכל הבית טוח בזהב חוץ מאחר הדלתות רבי יהודה אומר בתוך הפתח היו עומדות וכמין איצטרמיטא היו ונקפלות לאחוריהן אלו שתי אמות ומחצה ואלו שתי אמות ומחצה חצי אמה ומזוזה מכאן וחצי אמה ומזוזה מכאן שנאמר ושתים דלתות לדלתות שתים מוסבות דלתות שתים לדלת אחת ושתי דלתות לאחרת:

כף נחת
פרק ד איצטרמיטה. לוחו' של פרקי' מחוברות על ידי חוליות והן נפתחות וכשרוצה נכפפות ונכפלות זו על זו כך היו כל הדלתות:

משניות מדות עם פירוש כף נחת

ב ושני פשפשין היו לו לשער הגדול אחד בצפון ואחד בדרום שבדרום לא נכנס בו אדם מעולם ועליו הוא מפורש על ידי יחזקאל שנאמר ויאמר אלי ה' השער הזה סגור יהיה לא יפתח ואיש לא יבא בו כי ה' אלהי ישראל בא בו והיה סגור נטל את המפתח ופתח את הפשפש ונכנס להתא ומהתא להיכל רבי יהודה אומר בתוך עוביו של כותל היה מהלך עד שנמצא עומד בין ב' השערים ופתח את החיצונות מבפנים ואת הפנימיות מבחוץ:

כף נחת
ב פספסין. פתחי' קטנים: **התא.** לשכה הפתוחה להיכל:

ג ול"ח תאים היו שם ט"ו בצפון ט"ו בדרום ושמנה במערב שבצפון ושבדרום חמשה על גבי חמשה וחמשה על גביהם ושבמערב שלשה ע"ג שלשה ושנים על גביהם וג' פתחים היו לכל אחד ואחד אחד לתא מן הימין ואחד לתא מן השמאל. ואחד לתא שעל גביו. ובקרן מזרחית צפונית היו ה' פתחים אחד לתא מן הימין ואחד לתא שעל גביו ואחד למסיב' ואחד לפשפש ואחד להיכל:
ד התחתונה ה' ורובד ו' והאמצעית ז' (צ"ל ו') ורובד שבע והעליונה שבע שנאמר היציע התחתונה חמש באמה רחבה והתיכונה שש באמה רחבה והשלישית שבע באמה רחבה כי מגרעו' נתן לבית סביב חוצה לבלתי אחזו בקירות הבית:

כף נחת
ג ד היציעים. הם גוזטראו' המקיפות ההיכל מבחוץ והיתה גזוזטר' ואמצעית יותר רחבה מן התחתונה והעליונה יותר רחבה מן האמצעית כדי שלא יהא איפשר להדבק בכותל והוא שנאמר כי מגרעות נתן לבית כו': **ורובדה.** הוא התקרה שעל התחתונה שהיא הרצפה של האמצעית:

ה ומסבה היתה עולה מקרן מזרחית צפונית לקרן צפונית מערבית שבה היו עולים לגגות התאים היה עולה במסיבה ופניו למערב הלך על כל פני הצפון עד שהוא מגיע למער' הגיע למערב והפך פניו לדרום הלך כל פני המערב עד שהוא מגיע לדרום הגיע לדרום והפך פניו למזרח. היה מהלך בדרום עד שהוא מגיע לפתחה של עליה שפתחה של עליה פתוח לדרום ובפתח' של עליה היו שני כלונסות של ארז שבהן היו עולין לגגה של עליה וראשי פספסין מבדילין בעליה בין הקדש לבין קדש הקדשים ולולין היו פתוחין בעליה לבית קדשי הקדשים שבהן היו משלשלין את האומנין בתיבות כדי שלא יזונו עיניהן מבית קדשי הקדשים:

כף נחת
ה מסיבה. כמין מער' שמשם עולין לגג ומפני שהעולה מקיף נקראת מסיבה: **לולין.** ארובות: **אומנין.** לתקן מה שיפסד בקדש הקדשים:

ו וההיכל מאה על מאה על רום מאה. האוטם שש אמות וגובהו ארבעים ואמה כיור ואמתים בית דלפה ואמה תקרה ואמה מעזיבה וגבהה של עליה ארבעים אמה ואמה כיור ואמתי' בית

משניות מדות עם פירוש כף נחת

דלפה ואמה תקר' ואמה מעזיבה ושלש אמו' מעקה ואמה כלה עורב רבי יהודה אומר לא היה כלה עורב עולה מן המדה אלא ארבע אמות היה מעקה:

כף נחת
ו אוטם. בנין אטום ליסוד לכתלים: **כיור**. ציור ופיתוח שמציירין הבנאים: **דלפה**. עושין תקרה ע"ג תקרה בשביל הדלף ונותנין ריוח ביניהם ב' אמות: **תקרה**. נסרים שעל הקורות: **מעזיבה**. הטיט והסיד שנותנין על הנסרים: **כלה עורב**. טס של ברזל חד כמו סיף גובהו אמה היה מונח על גבי המעקה כדי שלא ינוחו העורבי' על ההיכל:

ז מהמזרח למערב מאה אמה כותל האולם חמש והאולם אחד עשרה כותל ההיכל שש ותוכו ארבעים אמה אמה טרקסין ועשרים אמה בית קדש הקדשים כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש. מן הצפון לדרום שבעים אמה כותל המסב' חמש והמסב' שלש כותל התא חמש והתא שש כותל ההיכל שש ותוכו עשרים אמ' כותל ההיכל שש והתא שש וכותל התא חמש ובית הורדת המי' שלש אמות והכותל חמש אמו'. האולם עודף עליו חמש עשרה אמה מן הצפון וחמש עשרה אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית והחליפות ששם גונזים את הסכינים וההיכל צר מאחריו ורחב מלפניו ודומה לארי שנאמר הוי אריאל אריאל קרית חנה דוד מה הארי צר מאחריו ורחב מלפניו אף ההיכל צר מאחריו ורחב מלפניו:

כף נחת
ז טרקסין. כותל המפסיק בין ההיכל ובין קדש הקדשים:

פרק ה כל העזרה היתה ארך אמה (צ"ל מאה) ושמונים ושבע על רחב קל"ה מן המזרח למערב מאה ושמונים ושבע מקום דריסת ישר' אחת עשרה אמה מקום דריסת הכהנים אחת עשר' אמה המזבח שלשים ושתים בין האולם ולמזבח עשרים ושתים אמה ההיכל מאה אמה ואחת עשרה אמה לאחורי בית הכפורת:

כף נחת
פרק ה בית הכפורת. מכותל החיצון של היכל לצד מערב עד הכותל מערבי של עזרה היו י"א אמות אמה של חלל עם עובי הכותל קרוי אחורי בית הכפורת:
ברוך י"ל אר"א:

ב מן הצפון לדרום מאה ושלשים וחמש מן הסבה ולמזבח ששים ושתים מן המזבח לטבעות שמונה אמות מקום הטבעות עשרים וארבע מן הטבעות לשלחנו' ארבע מן השלחנות ולננסין ארבע מן הננסין לכותל העזרה שמנה אמות והמות' בין הכבש לכותל ומקום הננסין:

ג שש לשכות היו בעזרה שלש בצפון ושלש בדרום שבצפון לשכת המלח לשכת הפרוה לשכת המדיחים לשכת המלח שם היו נותנין מלח לקרבן לשכת הפרוה שם היו מולחין

משניות מדות עם פירוש כף נחת

עורות קדשים ועל גגה היה בית הטבילה לכ"ג ביום הכפורים לשכת המדיחין שם היו מדיחין קרבי הקדשים ומשם מסבה עולה לגג בית הפרוה:

ד שבדרום לשכת העץ לשכת הגולה לשכת הגזית לשכת העץ אמר רבי אליעזר בן יעקב שכחתי מה היתה משמשת אבא שאול אומר לשכת כ"ג היתה והיא היתה אחורי שתיהן וגג שלשתן שוה. לשכת הגולה שם היה בור הגולה והגללגל נתון עליו ומשם מספיקין מים לכל העזרה. לשכת הגזית שם היתה סנהדרי גדולה של ישראל יושבת ודנה את הכהונה וכהן שנמצא בו פסול לובש שחורים ומתעטף שחורים יוצא והולך לו ושלא נמצא בו פסול לובש לבנים מתעטף לבני' נכנס ומשמש עם אחיו הכהני' וי"ט היו עושי' שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן הכהן וכך היו אומרי' ברוך המקו' ברוך הוא שלא נמצא פסול בזרעו של אהרן וברוך הוא שבחר באהרן ובבניו לעמוד לשרת לפני ה' בבית קדשי קדשים:

נשלמה מסכת מדות

משניות מדות עם פירוש כף נחת

ענין המוכני (הגה"ה תמיד א:ד, ובתוי"ט יומא ג:י דן בדבריו ודוחה אותן)

מוכני לשון הכנה והזמנה ודלע האומ' גלגל קשה לפי שהיקף הכיור היה י"ב אמות למיעו' כנגד י"ב דדין שנעשו ליב כהני' והיה צריך שרוחב פי הבאר יהיה רחב כמותו ולא מצינו מקום פנוי בין האולם ולמזבח לזה הבו' ג"כ לדברי האו' כלי זביב הכיו' קשה מה קול היה בהוצאת הכיור מן המוכני: אבל הנראה מלשון עץ שאינו לא כלי ולא גלגל אלא עץ ארוך חלול כקנה ועץ אחר כמו רומח נכנס בתוכו כמחכול בשפופרת ועל ידי זה הרומח עולין המים ממקום נמוך למקום גבוה אפי' ח' אמה והוא תחבולה שעושין היום הספנין להעלו' המים מקרקע הספינות הגדולות בלא טורח הנקראת בלשון לעז טרונב' ובן קטין עשה זאת להעלו' המים ממקומן עד הכיור בנקל ולא יטרחו למלאתו בכל יום ובין שקילוח המי' עולה ממקום חיבורו ומתחבר עם מימי הכיור ואין נפסלין בלינה לפי שדומ' למטהר מי מקו' עליון מן מי מקום תחתון על ידי השק' ובשע הנע זה העץ היה הקול נשמע ע"כ: